

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 21 September 1820.

*Bref ifrån Finland af en
resande Svensk.*

(Forts. från N:o 75.)

Åbo.

— — **D**u känner alltför väl, huru vi under Gustaf Adolf blefvo störtade i ett krig med Ryssland år 1808. Några månader efter Finlands besättande af Ryssarne, fordrade desse tro och huldhets-öd af landets inbyggare. De kufvade och öfvergifne sågo sig tvungne till ed och lyd- nad. År 1809, redan långt innan freds- slutet i Fredrikshamn, utlystes en land- dag i Borgå, der Rysslands Alexander emot- tog de Finska Ständernas hyllning. Hans mildhet tillvann sig här allas hjertan, och denna kärlek, blandad med en otidig fruktan, gaf nu dödslaget åt Finlands he- la andeliga lif. Detta land har, som du vet, alltid varit en provins under Sverige, ända ifrån den tidpunkt det er- höll egentlig författning. Inbyggarna äro till språk och karakter helt och hållet skilj- de ifrån Svenskarne; men genom sekler hafva de så sammanvuxit med vårt fäder- nesland, att vårt språk, våra seder och vår bildning hos dem öfverallt utbredde sig. Svenska Kolonister gjorde denna kul- tur än mera öfvevägande, och ännu finnas stora sträckor vid kusterna, bebodde af bönder, som icke förstå ett Finskt ord.

— Emedan Finland nu således tillhörde Sverige, men icke kunde, i anseende till alla sina heterogena partica, noga samman- smälta med Svenska rikskroppen förblef det ett lydland, val icke afsigtsmässigt van- vördadt af Svenska regeringen, dock all- tid af oss ansett såsom ett rätt trolland, der en vistelse kunde anses lik en förvis- ning. Finland var på sitt sätt Sveriges Si- berien. Vi hafva nu lärt oss att inse vårt misstag, men för sent. Emellertid hände genom detta förhållande emellan moder- landet och provinsen, att alla bättre huf- vud emigrerades till ljusare länder. Sve- rige emottog kärnan af Finlands skarpsyn- tare män, och blott den goda medelmät- tan stavnade kvar i hemlandet. Kulturen var en lånad drifhusplanta, och den högre adel, både till åno. och egenskaper, som kan ge ett folk en djerfvare riktning, fanns än aldrig inom Finska landamören. Det genuina, det hos nationen inhemska, tapperheten, alfvaret och det fasta sinnet, var alltid folkets utmärkande lynne. Men emedan Finland styrdes ifrån Sverige, kunde ej landets egna barn hafva tillfälle att taga del i riksstyrelsen, och de få som denna lycka vederfors, blefvo kallade öf- ver till hufvudstaden. Härtill kom ännu den allmänna matthet, den ägta somnab- ulism, hvori vårt Skandinaviska Norden, och isynnerhet det subordinerade Aura betunno sig, vid början af det nittonde århundradet. Under en så olycklig tid-

punkt blef Finland ryckt ifrån Sverige. — I början af året 1809 sammankallades de Finska landtständerna till Borgå. De fyra stånden samlades der, efter Svensk Riksdags-ordning; men sannolikt fanns der icke en enda eller åtminstone högst få, dem de föregående tiderna hade uppmuntrat att betänka hvad en stat vore, eller som förstodo dess kraf och fordringar. Omständigheterna väckte nu icke heller en klarare besinning. En segerande fiende hade utlyst landtdagen, en fiende vid hvars namn man hittills varit van att tänka sig en halfrå barbar, eller en despotiserande slaf. Man kände icke den adle Alexanders milda och högsinnta tankesätt, och törhända ännu mindre begrep man huru en stat skulle fritt och själfständigt organiseras till ett högre lif, ledande till samhälls-inrättningens sanna mål. Man trodde det vara nog, blott man försäkrade sin timliga och lekamliga tillvarelse, blott man ostörd fick äta sitt bröd och blifva fet, utan att direkte utsugas af blodiglar eller Spanska flugor. Dessutom mente man det rätta sättet att insinuera sig vara att krypa och buga. Den adle segraren Alexander blef sjelf förundrad öfver ett sådant förhållande, och skall ännu esomoftast, med förlorad aktning för den Finska folkskänslan, bele Nationens krypande Magnater. Med ett ord: man bad ödmjukt och andäktigt. "Gif oss i dag vårt dageliga bröd," och när man hade det i säkerhet, fick det öfriga gå öfver eller under. Sålunda uppkom en Konstitution, tillfläkad af den fruktande okunnigheten om nationers höga och heliga kraf, och det inför *Alexander*, åt hvilken man med skäl kan tilldela benämningen: *deliciae generis humani*. Stats-författningens hufvudmoment var hela landets afväpnande, hvilket skulle försvaras af Ryska trupper. Man ryckte tänderna ur munnen på sig, och nedlade dem på sidenhyenden inför herrskarens thron; samt ville hellre, såsom tandlös gubbe, födas i det stora rikets inyalidhus, än med ungdoms-friskhet

sjelf skaffa sig sitt uppehälle. Denna dårskap utgör den mask, hvilken förgiftande fräter roten af all Finsk nationalitet och inre kraft. Tidens söta matthet, eller en falsk fruktan för vissa hotande omständigheter, gjorde att man ej insåg huru uselt ett afväpnat folk snart måste blifva. Det är i kamp och strid, som krafterna skola uppöfvas, och i vapenbrak och vapenlekar lefver den stora och mäktiga andan fri och obegränsad. Gif honom leksaker eller mata honom ibland qvinfolk med namn och sockerbröd, och du skall snart se honom förtvina och bortdö. Bland vapen skall han vistas, kämpande skall han utveckla sig; trumpetljud och svärdklang är den sommarluft, som skall nära och underhålla hans lif! Redan de Persiska despoterna insågo detta, och förbjödo derföre vid lifsstraff alla Lydiska ynglingar kroppsöfningar och bruket af vapen. Men det förstodo ej de Finska lagstiftarne, eller fruktade att förstå det. Man ansåg kanske Rysslands säkerhet fordra Finlands afväpnande. En dårskap! ty hvad kan det folkrika, kolossala Kejsaredömet hafva att befara af det lilla lydlandet, med sina öppna gränser? Men hvad hade icke Finland vunnit på en författning, hvilken varit så Finsk som möjligt, (rent nationel kan den ej blifva i en underkufvad provins), och hvad fördel för en stat, att vid sina gränser emot frammande riken hafva stridbara folkslag? Du inser detta lätt, utan en vidlöftigare utveckling. — Emellertid uppsattes nu en flickverks-konstitution, som skulle hålla en underdån-ödmjuk medelväg emellan Sveriges representativa regeringsform och Rysslands envälds-styrelse. Hufvudmomentet bestod deri, att Finnarne, med vissa afgifter i Spanmål ifrån hvarje soldatrota, köpte sig fria ifrån skyldigheten att lemna soldater. Man fruktade att se landets barn släpade till de aflägsnaste delar af det stora Ryska riket, och för att undvika detta, kastade man sig i ett sjuffall större, ett all nationel kraftmördande ondt. Ryska trupper skulle nu natur-

ligtvis förläggas i landet, och hvilket förderf dessa inqvarteringar hafva medbringat, hoppas jag att snart kunna utveckla för dig.

Till verkställande af den förunnade regeringsformen, tillförordnades en så kallad *Regerings-Conseille*, nu mera *Senat för Finland*, hvilken under ordförande af General-Gouvernören i detta land, uti sista instantien afgör alla de mål, hvilka ej sortera under Kejsarens eget afgörande. Dit hora alla lifssaker och de befordringsmål, dem högsta makten efter Svenska lagen afgör, m. m. *Senaten för Finland* består af 15 medlemmar, dertill på behaglig tid af Kejsaren utnämnde. De kvarblifva derstades så länge, som regentens förtroende bjuder dem att kvarstadna. *Senaten* är delad i: *Justitiæ Departementet*, med 8, och *Oeconomie*, med 7 medlemmar. Detta sednare Departement utgöres af "*Cancellie-, Finance-, Kammar- och Räkenskaps-, Militiæ-, samt Ecclesiastik-Expedition.*" Härtill kommer ännu ett "*Procurators-Embete,*" hvilketäger att verka öfver lagatnes noga handhafvande. Att vidlöftigare utveckla för dig rättegångsordningen inom denna Högsta Domstol, tillåter icke tiden och rummet, eller min ofullständiga kännedom om alla smärte förhållanden. Svenska lagen utgör grunden för all lagskipning, och i allmänhet har *Senaten* temligen väl bibehållit nationens förtroende för rättvisa och opartiskhet; men retat emot sig allmänna rösten öfver den långsamhet hvarved målen afgoras. Om detta härrör af sjelfva sättet i deras behandling, eller den utomordentliga bekvämlighet hvarmed ledamöterna, efter hela landets klagan och det allmänna omdömet, skola vaggas sig fram genom *Themis* lundar, kan icke jag bestämma. Icke heller i hvad grad dessa beskyllningar äro mer eller mindre grundade. Men med bästa vilja i världen kan man ej frikalla den Kejsarl. *Senaten* för en absolut okunnighet i de första begreppen om stat och dess fordringar. Hvarje medlem i *Senaten*,

(jag förbigår några dess mumier), är erkänd för snäll embetsman; men en utmärkt verkställare af gifven lag, kan lätt vara en dålig lagstiftare, och tyvärr är sättet sådant härstädes. Detta låter lätt förklara sig af det tillstånd hvori Finland befanns, då det ryktes ifrån Sverige och gjordes fullmyndigt. Vingarne voro ännu ej fullvuxne för de unge örnarne, och likväl tvingades de till utflygter ifrån sina skyhöga klippspetsar. Om de derföre ständigt svindlat öfver sina brådjun, bör detta icke förundra någon. — Isynnerhet är det bristande theorie och beläsenhet i Statsförfatningens äfven enklaste elementer, som ständigt besvarar de lagstiftande. Genom otta förnyade misslyckade försök, vill man lära sig hvad godt är. Att nationen får betala experiment-omkostnaderna inses lätt. Framför allt äro de Finska finansiella operationerna de olyckligaste och enfalldigaste på vårt jordklot. Omdömet torde synas dig nog hårdt; jag skall uppgifva hvad jag känner, afgör du sedan om jag varit för sträng domare. Finska handeln är genom århundraden riktad på Sverige. Den är ditåt bestämd genom vårt behof af Finländska produkter, och Finnarnes tarf af våra Fabrikater m. m. Handeln med Finland var, flera år efter dess afträdande, enligt fredsslutet i *Fredrikshamn*, jemte sednare fördrag, lika fri som en inländsk, och det gamla förhållandet fortfor. Huruvida detta gagnar oss, hör ej hit att afgöra. Emellertid, då Finska handelsvägen var öfvervägande, strömmade Svenska ädelmyntet till Finland. Äfven det Ryska blef der allmänt, och den förvirring blandningen af flera både Svenska och Ryska myntsorter, med deras stigande och fallande kurs, medförde stor olägenhet för landet. Detta ville man nu godhjärtadt nog afbjelpa; men utan förnåga att se in i roten af det onda, vidtogos de löjligaste palliatif-kurer.

(Forts. e. a. g.)

Berättelse vid Eldbrasan.

(Forts. från N:o 75.)

Dessa suto vid ett bord på ena sidan af rummet, och voro sysselsatta med handarbeten, men aflägsnade sig snart på en vink af Kastellanka. "Törs jag fråga," begynte hon, efter åtskilliga samtal, "hvarifrån er bekantskap härleder sig med det unga sjuka fruntimret, som nyss hemfördes utan tecken till lif? och törs jag utbedja mig att få veta orsaken till denna högst besynnerliga händelse? Om något annat än en tillfällighet förer er hit, mina herrar, och er härvaro skulle stå i någon förbindelse med detta uppträde, så vågar jag hoppas, jag som är i mors ställe för denna olyckliga, att ni åt mig anförtro denna hemlighet." — Jag har, svarade jag, aldrig sett denna unga dame, och jag försäkrar på mitt hedersord, att det blott är en händelse och vårt misstag om vägen som hafva förskaffat oss den lyckan att se oss här, och att få göra en så angenäm bekantskap. Jag blef lika så förundrad att se detta unga fruntimmer som att vara ett vittne till hennes hastiga sjukdom och ... Jag afbröt Baronen, kan endast bekräfta hvad min vän nu säger, neml. att nattens värker och vårt misstag om vägen fört oss hit. Hvad fruntimret angår, så trodde jag mig verkligen i första ögonblicket i henne igenkänna en släkting, hvilken jag äfven nämnt vid hennes namn Blandina; men sedan märkte jag, att jag bedragit mig, och den så hastigt påkomna svimningen begriper jag lika litet som min vän.

"Det synes således" återtog Kastellanka, hvilken nu förekom mig något lugnad,

som hela saken vore en tillfällighet; ty det namn ni nyss nämnde, min Herre, är ej eller det fruntimmers namn, som ni såg. Hon är på långt håll min släkting och uppfostrad utomlands. Född i ett varmt klimat, med liflig inbillningskraft och någon böjelse för tungsinthet och svarmeri, har någon sinnesrörelse skakat henne så starkt, att det gifves ögonblick, då hennes själ lider mycket. Min syster skickade henne till mig från Italien, för att förströ och curera henne; men vårt luftstrek synes ej vara henne tjenligt. I hennes fantasier röjes en langtan efter faderlandet, och hon är blott förtrolig med tanken på sin återresa. Sannolikt har posthornets ljud satt henne i en häftig rörelse. Under feberanfallet undkom hon sin oaktsamma väktarinneas uppmärksamhet. Hennes inbillning hänförde henne. Kanske att äfven förskräckelsen att så hastigt möta obekanta ansigten, ådrog henne denna svimning, emedan hennes nerver äro ytterst spända." —

Så oförklarlig den unga damens händelse var för oss, så mycket beklaga vi den, sade Baronen, och jag ångrar min öfverilning, som i så hög grad förskräckt detta okända fruntimmer. Men då öfverraskningen äfven för mig var ganska stor, så må denna vara min ursäkt; ty i sanning, hennes likhet med min släkting var vid första ögonkastet utomordentlig. Jag blef högst förvånad att träffa denna på ett alldeles främmande ställe och så långt från sitt faderland, och först vid närmare betraktande fann jag mitt misstag."

(Forts. e. a. g.)

N:o 77 utgifves nästa Måndag.